Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Ympäristövaliokunta
00102 EDUSKUNTA
YmV@eduskunta.fi

Asia:
E 32/2023 vp; Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomian delegoidut asetukset
E 33/2023 vp; Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto koskien kestävän rahoituksen kehystä, joka toimii käytännössä, Komission suositus kestävään talouteen siirtymistä varten annetun rahoituksen helpottamiseksi ja muut tiedonantoon liittyvät asiakirjat

Ympäristöministeriön lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriö kiittää ympäristövaliokuntaa mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston selvityksistä liittyen EU:n kestävän rahoituksen kokonaisuuteen, ml. taksonomian delegoidut asetukset.

E 32/2023 vp:
Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että taksonomian tekniset arviointikriteerit täyttävät niille taksonomia-asetuksessa asetetut vaatimukset koskien esimerkiksi ympäristötavoitteiden merkittävää edistämistä ja teknologianeutraaliuden toteutumista. Taksonomian teknisillä kriteereillä tavoitellaan sitä, että yhä useampi sektori voisi omalla toiminnallaan edistää jotain ilmasto- ja ympäristötavoitetta ja samalla olla aiheuttamatta merkittävää haittaa muille ilmasto- ja ympäristötavoitteille.

On toimeenpanon kannalta tärkeää, että sääntelyn piirissä olevat taloudelliset toiminnot muodostavat mahdollisimman kattavan kokonaisuuden, jotta entistä useammalla sektorilla ja toimijalla olisi mahdollisuus pyrkiä taksonomianmukaisuuteen. Nyt käsillä olevasta ympäristö koskevasta delegoidusta säädöksestä kuitenkin jäi Suomen kannalta merkittäviä toimintoja ja toimialoja kokonaan pois, kuten metsä- ja maatalous.

Kiertotalous. Ympäristöministeriö pitää hyvänä, että taksonomian kiertotaloutta koskevien teknisten arviointikriteerien perustana on tavoitteet talouden irtikytkennästä luonnonvarojen käytöstä sekä luontopääoman uudistaminen. Ympäristöministeriö kannattaa arviointikriteerien perustana olevia materiaalien käytön tavoitteita, kuten EU27 materiaalijalanjäljen (RME) pienentämistä 59 %:lla vuoteen 2030 mennessä ja 75 %:lla vuoteen 2050 mennessä verrattuna vuoden 2015 perustasoon. Kannatettavaa on myös kaikkien materiaalien kierrätysasteen nostamisen tavoite keskimäärin ainakin 25 %:lla vuoteen 2030 mennessä. Kiertotalouden ratkaisujen avulla näihin tavoitteisiin päästään lisäämällä tuotteiden kestävyyttä, korjattavuutta, päivitettävyyttä, uudelleenkäyttöä ja kierrätystä sekä vähentämällä jätettä ja päästöjä.

Ympäristöä koskevan delegoidun asetuksen myötä valikoiduille toiminnoille luotiin kiertotalouden edistämistä koskevat tekniset kriteerit. Ympäristöministeriö huomauttaa, että toimivan arvoketjun rakentaminen myös tällä sektorilla kestää aikansa. Kierrätysmateriaalien osuuksien osalta tulee muistaa, että nykytilanteessa ei välttämättä ole saatavilla korkealaatuisia, turvallisia ja teknisesti toimivia kierrätysmateriaaleja riittävästi. Liian korkeat kierrätysosuudet voivat johtaa siihen, että vain hyvin harvat yritykset yltävät kriteereihin. Olisi kuitenkin tärkeää ohjata rahoitusta myös niille yrityksille, jotka lähtevät liikkeelle pienemmistä kierrätysosuuksista, koska ne ovat tärkeitä alan kehitystyössä kohti korkeampia

kierrätysprosentteja. Kierrätysmateriaalin osuuden vaiheittainen lisääminen olisi siten tarkoituksenmukaista.

Ympäristöministeriö pitää kannatettavana, että kertakäyttöisten muovipakkauksien kierrätetyn muovin pitoisuusvaatimukselle (= vuoteen 2028 asti elintarvikekontaktipakkauksille 10 % ja muille pakkauksille 35 % ja sen jälkeen vastaavasti 50 % ja 65 %) esitetään vaihtoehtoisena vaatimuksena, että muovipakkauksen valmistuksessa on käytetty vähintään 65 % kestävästi tuotettua biopohjaista materiaalia.

Ympäristöministeriö korostaa kierrätysmateriaalien kohdalla haitattomien ja turvallisten kiertojen tärkeyttä. Uusissa tuotteissa tulisi korostaa safe-by-design –periaatteen (EU:n kemikaalistrategia) käyttämistä ja erityistä huolta aiheuttavien aineiden vähentämistä ja korvaamista vähemmän haitallisilla aineilla.

Rakentamisen kiertotalouteen siirtymisen tekniset arviointikriteerit ovat määrällisesti mitattavia ja perustuvat olemassa oleviin EN- ja ISO-standardeihin. Ympäristöministeriö katsoo kuitenkin, että jotkut kriteerit ovat liian yksityiskohtaisia ja täten olisi tarve vaikuttaa siihen, että niistä tulisi yrityksille helppokäyttöisempiä. Ympäristöministeriö muistuttaa, että taksonomianmukaisen rakentamisen osalta on mahdollista myös hyödyntää jo voimassa olevia ilmastonmuutosta koskevia teknisiä kriteereitä kiertotalouden edistämisen kriteerien sijaan.

Ympäristöministeriö toteaa, että taksonomian delegoiduissa säädöksissä, mukaan lukien juuri valmistunut ympäristö koskeva delegoitu asetus, olevat tekniset arviointikriteerit ovat yhtäällä liian yksityiskohtaisia, toisaalla vaikeasti tulkittavissa. Molemmat johtavat toimeenpanon haasteisiin. Delegoituja säädöksiä ei kuitenkaan koskaan tulkita kansallisesti, vaan tulkintaoikeus on vain EU-tasolla. Tämän tulisi entisestään yhdenmukaistaa säädösten täytäntöönpanoa jäsenmaissa, jotka voivat kuitenkin aiheesta riippuen erota huomattavasti toimintaympäristöiltään. Siksi ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että säädösten kehittyessä (kuten annetut ilmastoa koskevat delegoidun asetuksen muutokset osoittavat) pysymme Suomena mukana vaikuttamassa säädösten valmisteluun. Lisäksi ympäristöministeriö haluaa korostaa taksonomian arviointikriteereiden tiedeperustan tärkeyttä.

Ympäristöministeriö haluaa kuitenkin muistuttaa, että taksonomiasääntely ei lähtökohtaisesti ole yritysten tapa osoittaa kuluttajille toiminnan kestävyyttä, vaan rahoittajille. Taksonomia on osa EU:n kestävän rahoituksen sääntelykokonaisuutta, joka on esisijaisesti rahoitusmarkkinasääntelyä, ja sen tavoitteena on tuoda ilmasto- ja ympäristötavoitteet lähemmäs rahoitusmarkkinoiden käytäntöjä ja näin edistää näiden tavoitteiden saavuttamista laajemmin.

E 33/2023 vp:
Ympäristöministeriön mukaan on tärkeää, että edistetään yksityisen pääoman mahdollisuutta tukea yhteisiä REPowerEU:n ja vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita, kuten fossiilisesta energiasta luopumista ja pitkän tähtäimen hiilineutraaliutta. EU:n kestävän rahoituksen kehys on tässä olennainen väline.

Suomen kannan mukaisesti ympäristöministeriö kannattaa kestävän rahoituksen kehyksen käytettävyyttä ja pitää hyvänä sekä tähän että E 32/2022 vp liittyen komission asiantuntijafoorumille (Platform on Sustainable Finance) antamaa suositusta taksonomiakriteerien käytettävyyden edistämisestä.

Mahdollisiin kaivostoiminnan taksonomiakriteereihin liittyen ympäristöministeriö pitää ensisijaisen tärkeänä olla mukana mahdollistamassa toiminnan ympäristötavoitteiden huomioiminen. Kaivostoiminnasta voi aiheutua sen toimintavaiheessa ympäristövaikutuksia luonnonympäristöön ilma- ja vesipäästöistä, kaivannaisjätteiden varastoinnista, melusta ja tärinästä. Niin kaivostoiminta kuin siitä saatavien kriittisten raaka-aineiden jatkojalostus tulisi toteuttaa siten, että toiminta ei aiheuta merkittävää haittaa yhdellekään ilmasto- tai ympäristötavoitteelle. Kriteerien huolellinen valmistelu olisi tämän tavoitteen edellytys. Lisäksi on Suomen kannalta toivottavaa, että kriittisten materiaalien tuotantoketjun mahdollistama arvonlisä jää Suomeen.